

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

гр. София 1000, ул. "6-ти септември", № 29

Рег. № Т-11011 екз. 1
14.10.2004
Всичко в д. № 8/2004
Да се разгледа за всички
судач
19.10.2004

№ 16/к.с. 8/04
 Дата 18/10/2004

ДО

**КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

СТ А Н О В И Щ Е

от Георги Петканов - министър на вътрешните работи
по конституционно дело № 8/2004 г.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,**

С определение на Конституционния съд от 21.09.2004 г. съм конституиран като заинтересувана страна по конституционно дело № 8/2004 г., образувано по искане на Главния прокурор на Република България за обявяване на противоконституционност на § 2 в частта, с която се изменя чл. 26, ал. 6 относно думите "както и за престъпления, извършени преди внасянето на обвинителния акт, но невключени в него"; § 6, т. 5, с който се изменя ал. 7 на чл. 43; § 39, т. 2, с който се изменя ал. 2 на чл. 193, в частта "или невменяем"; § 44, с който се допълва ал. 2 на чл. 206 в частта "както и когато вещта принадлежи на дееца, но е обременена със залог"; § 49, с който се създава нова ал. 3 на чл. 217; § 82, с който се създава нова ал. 2 на чл. 343; § 83, с който се създава ал. 2 на чл. 343а и § 90 от Преходните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс /ДВ бр. 92/2002 г./, както и за установяване на несъответствие на § 2 в частта, с която се изменя чл. 26, ал. 6 относно думите "както и за престъпления, извършени преди внасянето на обвинителния акт, но не включени в него"; § 49, с който се създава нова ал. 3 на чл. 217; § 82, с който се създава нова ал. 2 на чл. 343 и § 83, с който се създава ал. 2 на чл. 343а от ЗИД НК /ДВ бр. 92/2002 г./ с Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи.

1. Относно искането за обявяване за противоконституционен и за несъответстващ на чл. 6, т. 1 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи на разпоредбата на § 2 от ЗИД на НК в частта, с която се изменя чл. 26, ал. 6 относно текста "както и за престъпления извършени преди внасянето на обвинителния акт, но не включени в него.":

Посредством § 2 на ЗИД НК /ДВ бр. 92/2002 г./ се възстановява действащия до 1997 година чл. 26 от НК, регламентиращ т. нар. "продължавано престъпление".

По същността си продължаваното престъпление представлява форма на усложнена престъпна дейност. Тя се характеризира с единство на две или повече еднородни деяния, осъществяващи всяко по отделно състав на едно и също престъпление, обединени в сложно цяло поради своеобразната обективна и субективна връзка между тях. Вследствие на тази обвързаност следващите деяния се явяват продължение на предшестващите по начин, че и причинените с тях общественноопасни последици се свързват в един сборен престъпен резултат.

Атакуваната ал. 6 на чл. 26 от НК урежда изключение от установените правила и принципи на чл. 26, ал. 1-5 от НК. Законотворчеството изисква изключенията, както и всички нормативни разпоредби да бъдат формулирани точно и ясно. При тяхното тълкуване винаги трябва да се изхожда от духа на закона и волята на законодателя и в съотношение с основния текст.

Посочената в ал. 6 на чл. 26 от НК алтернатива изключва от продължаваното престъпление "престъпленията, които са извършени преди внасянето на обвинителния акт в съда, но невключени в него." Явно текстът има предвид деянията, невключени в обвинителния акт, разкрити след внасянето му в съда.

С приемането на атакувания текст волята на законодателя е била да се предотврати съществуващата в по - предишните текстове законова възможност делата да се връщат от съда и да се бавят. Целта на тази поправка е бързо и същевременно законосъобразно правораздаване, с оглед защита на интересите не само на обвиняемия/подсъдимия, но и на пострадалите и обществото като цяло. В този смисъл, разпоредбата на чл. 26, ал. 6 от НК не само не нарушава установения в чл. 6, ал. 2 от Конституцията принцип на равенство на гражданите пред закона и чл. 6, ал. 2 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, но ги защитава и гарантира.

Не следва да се приеме за основателно твърдението изложено в молбата на главния прокурор за противоконституционност и несъответствие с международни норми на чл. 26, ал. 6 от НК, мотивирано с факта, че посредством атакуваната разпоредба на прокурора се

предоставя възможност при съставяне на обвинителния акт да преценява "по собствено усмотрение" кои престъпления да включи в него и кои да остави за друг обвинителен акт. Съгласно разпоредбата на чл. 235, ал. 1 от НПК, при съставяне на обвинителния акт прокурорът следва да се ръководи от обстоятелството дали обвинението е доказано, има ли основание за спиране или прекратяване на наказателното производство и т.н, но във всички случаи той е длъжен да внесе обвинителен акт при наличие на престъпление. Нормата на чл. 235, ал. 1 от НК е императивна. Противоречието с конституционния принцип за равенство на гражданите пред закона следва да се схваща като създаване на привилегии за определени лица и ограничаването на правата на лица от конкретни нормативни разпоредби, а не от наличието на хипотетична възможност прокурорът "по собствено усмотрение" да включи, респ. да не включи в обвинителния акт дадени деяния.

Що се отнася до опасенията, че нарушението идва от изключване на въпросните деяния от продължаваното престъпление, те са явно неоснователни, тъй като се преодоляват в отделно производство, с прилагане на разпоредбите на чл. 23-25 от НК.

В обобщение следва да се отбележи, че изложените от главния прокурор доводи се отнасят до вътрешни противоречия и неясноти в тълкуването на нормата на чл. 26, ал. 6 от НК, които не са достатъчни за обявяването ѝ за противоконституционна и несъобразена с ЕСЗПЧОС.

2. Относно искането за обявяване за противоконституционна разпоредбата на § 6, т. 5 от ЗИД НК (ДВ бр. 92/2002 г.), с която се изменя чл. 43, ал. 7 от НК.

По силата на атакуваната норма на ал. 7 на чл. 43, "Ако по време на изтърпяване на наказанието, осъдения на поправителен труд остане без работа, съдът постановява пробация."

Съгласно чл. 4 от Конституцията Република България е правова държава, която се управлява според Конституцията и законите на страната. Една от проявите форми на този принцип е забраната да се налага наказание, което не е предвидено в закон. Пробацията, като вид наказание, е регламентирана в нормата на чл. 42 а от НК и по същността си представлява алтернатива на наказанието "лишаване от свобода". Следователно, в конкретния случай не става въпрос за конституционна несъобразност, а за правно несъответствие при промяната на закона, което автоматично се преодолява с изтичането на срока на влизането в сила на "пробацията", като вид наказание.

Обстоятелството, че съгласно § 89 от ЗИД НК /ДВ бр. 92/2002 г., изм. Бр. 26/2004 г./ влизането в сила на разпоредбите относно "пробацията" е отложено за 01.01.2005 г. не води до противоконституционност на нормата на чл. 43, ал. 7 от НК. Касае се до

един правен вакуум, чието преодоляване не може да настъпи посредством отмяната на атакуваната разпоредба.

3. Относно искането за обявяване на противоконституционност на разпоредбата на § 39, т. 2 от ЗИД НК (ДВ бр. 92/2002 г.), с която се изменя текста на чл. 193, ал. 2 от НК относно думите "или невменяем".

Атакуваната разпоредба на чл. 193, ал. 2 от НК предвижда търсене на наказателна отговорност от лица, продали алкохолна напитка на определен кръг субекти, чиито статут поради особеностите на тяхното физически или психическо състояние и развитие са под особено внимание и закрила от страна на закона и обществото.

Предвид това следва да се приеме, че тази разпоредба не противоречи на Конституцията, напротив същата доразвива и детайлизира принципите, установени в нормите на чл. 14, чл. 47, ал. 1 и чл. 52, ал. 3 от Конституцията.

Субект на деянието по тази разпоредба са продавачите на алкохолни напитки. От субективна страна престъплението е умишлено, като преценката за умисъла трябва се извършва по личните възприятия на дееца дали знае или не за тези физически или психически особености на лицето към момента на извършване на деянието.

За да означаи една от категориите лица, нуждаещи се от особена закрила, законодателят в чл. 193, ал. 2 от НК непрецизно е употребил термина "невменяеми". Вменяемостта е качество на субекта на наказателната отговорност. Въпросът за вмменяемостта на едно лице се поставя само при наличие на извършено общественоопасно деяние.

В хипотезата на чл. 193, ал. 2 от НК качеството "невменяемост" се поставя по отношение на лице, което не е извършило общественоопасно деяние и следователно не е субект на наказателна отговорност. Следователно, касае се до една законодателна непрецизност, която не може да се преодолее посредством прогласяване на противоконституционност, каквото искане се съдържа в молбата на главния прокурор.

4. Относно искането за обявяване за противоконституционна на разпоредбата на чл. 44 от ЗИД НК (ДВ бр. 92/2002 г.) относно думите "както и когато вещта принадлежи на дееца, но е обременена със залог", която допълва чл. 206, ал. 2 от НК, а именно престъплението "обсебване".

По смисъла на чл. 206, ал. 1 от НК обсебването е противозаконно присвояване на чужда движима вещ, която деецът владее или пази. От обективна страна, предмет на обсебването може да бъде само чужда движима вещ, включително и когато чест от нея принадлежи на дееца.

Договорът за залог има за цел да обезпечи кредитора по едно вземане чрез предпочитателно удовлетворение от цената на заложената вещ. При този вид сделка липсва прехвърляне на правото на собственост. Посредством разпоредбата на чл. 206, ал. 2 от НК целта на законодателят е била да се защитят правата на залогоприемателя, като се предвиди наказателна отговорност за собственика на вещта (залогодател), който неправомерно се разпореди със заложената вещ.

Съгласно установения в разпоредбата на чл. 5, ал. 3 от Конституцията принцип за законоустановеност на престъпленията, обявяването на едно деяние за престъпление е изключително правомощие на Народното събрание. По аргумент от чл. 8 и чл. 86, ал. 1 от Конституцията, Народното събрание е единственият орган, който може да приема закони, и само то със закон може да обяви едно деяние за престъпление.

Въпросите, отнасящи се до отделните признаци на престъплението, се решават в съответствие с наказателната политика на законодателя и не съществуват изрични конституционни предписания в тази насока.

Само и единствено законодателят е компетентен да прецени дали неправомерното разпореждане със заложена вещ от страна на залогодателя е обществено опасно деяние, което следва да бъде криминализирано. Следователно, касае се за законодателна целесъобразност, която не води непременно до противоконституционност, каквито доводи са изложени в молбата на главния прокурор.

5. Относно искането за прогласяване за противоконституционен и несъответстващ на чл. 6, ал. 2 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи на текста на §49 от ЗИД НК (бр. 92/2002 г.), с която се създава чл. 217, ал. 3 от НК.

Посредством тази нова разпоредба се криминализира деянието на лице, което се разпореди със запорирана или заложена вещ, оставена му за пазене. От обективна страна предмет на това престъпление е чужда движима вещ, която е оставена за пазене, т.е. същата се намира във фактическа власт на дееца. Този предмет изцяло покрива предмета на обсебването по чл. 206 от НК.

Основен принцип на наказателното право е, че за всяко престъпление може да се налага само онова по вид и размер наказание, което е предвидено от закона в нормата на особената част за престъпления от вида, чиито състав конкретното деяние осъществява. В конкретния случай, посредством атакуваната норма едно и също деяние се квалифицира като две различни престъпления, респ. предвидените наказания са различни. Това води до нарушение на принципа за правовата

държава, прогласен в нормата на чл. 4 от Конституцията и принципа за равнопоставеност на гражданите пред закона, тъй като с нея се създава възможност за различно третиране на гражданите, посредством налагане на различни наказания за формално еднакви по същността си престъпления. Предвид това, искането на главния прокурор в тази му част следва да се приеме за основателно.

6. Относно искането за обявяване за противоконституционни разпоредбите на § 82 и § 83 от ЗИД НК (ДВ бр. 92/2002 г.), с които се създават ал. 2 на чл. 343 и ал. 2 на чл. 343 а от НК.

Атакуваните разпоредби предвиждат " деецът да не се наказва, ако пострадалия поиска това"

Наказанието е установена от закона мярка на държавна принуда, налагана само от съда на лице, извършило престъпление, която се заключава в засягане на определени права и интереси на последното.

От понятието за наказание може да се направи извод, че въпросът относно налагането на наказание следва да се поставя само и единствено когато има установено по несъмнен начин извършено престъпление, като този въпрос може да бъде разрешен само от определения от Конституцията орган - съдът. Посредством атакуваните норми разрешението на въпроса относно налагане на наказание на дееца се иземва от компетентността на съда и се поставя в зависимост от волята на пострадалото лице.

На следващо място, визираните в хипотезата на чл. 343, ал. 2 и чл. 343 а, ал. 2 от НК престъпления са от общ характер, т. е производството по тях се образува и води независимо от волята на пострадалия. С атакуваните норми, без да се променя същността на предвиденото за този вид престъпление наказателно производство, неговият естествен завършек, а именно: санкциониране на извършителя, посредством налагане на предвиденото в закона наказание, се иземва от правомощията на единствения компетентен орган - съда и се оставя на волята на пострадалото лице. По този начин се стига до дерогиране на функциите на държавата относно наказването на виновния за престъпление от общ характер и се създава възможност за различно третиране на извършителите на престъпление по чл. 343, ал. 2 и чл. 343 а, ал. 2 от НК.

В този смисъл е налице нарушение на принципа за разделението на властите и чл. 119, ал. 1 от Конституцията.

7. Относно искането за прогласяване на противоконституционност на § 90 ЗИД НК (ДВ бр. 92/2002 г.).

Според този текст "рецидивистите, осъдени с влезли в сила присъди при условията на действащия до влизането в сила на този закон

чл. 26 изтърпяват наказание за всяко осъждане, но не повече от предвидения в закона максимален размер за най - тежкото от престъпленията, за които са осъдени."

Съгласно чл. 84, т. 13 от Конституцията, Народното събрание има изключителното правомощие да дава амнистия със закон. По аргумент на по - силното основание следва, че Народното събрание може с разпоредби на закон да освободи от изтърпяване на част от наложеното наказание определен кръг осъдени лица.

В конкретния случай, с разпоредбата на § 90 ЗИД НК, законодателят цели да не постави в по-неблагоприятно положение осъдените през периода 1997 г. - 2000 г. спрямо лицата, извършили престъпления и осъдени при действието на нормата на чл. 26 от НК за продължаваното престъпление.

Предвид изложеното, следва да се приеме, че атакуваната от главния прокурор разпоредба на § 90 ЗИД НК не противоречи на Конституцията.

МИНИСТЪР:

ГЕОРГИ ИВАНОВ